

A SZÍV VÉGE

Cigány újmesék¹

dolt, hogy örökre vele kell élnie, és még sok gyereket kénytelen neki szülni. Gyakran látták ezt tündérei, s nagyon szánták.

Volt köztük egy okos és bátor Kesályi, akit Lucárkának hívtak, mint-hogy tündérlány volt. Egy nap elhatározta, hogy segít szomorú királynőjén. Elé állt, így kérdezte őt:

– Édes királynőcském, hogyan segíthetnék én a te bánatodon? Mi szabadíthatna meg szörnyű férjedtől?

– Azt én nem tudom, Lucárka, de sok mélyföldnyi mélyben a föld alatt él a mogyoró-kígyó, s ha Nagypénteken megfogod, mialatt feljön harmatot inni, az megmondhatja neked.

Lucárka kivárta a Nagypéntek hajnalát, s akkor a mogyoróbokor tövébe ült. A kígyó az első Nap-sugarakkal előkúszott a mogyoróbokor gyökerei közül, és már inni kezdte volna a harmatot, mikor megfogta őt a Kesályi. A kígyó könnyögőre fogta:

– Nagyon szomjazok, Kesályi! Ha nem ihatok harmatot, meghalok! És ha meghalok, segíteni neked nem tudok! Engedj el, s cserébe megmondom, hogyan úzheted ki a havasokból a Locholicso-királyt!

Lucárka eleresztette a kígyót, mire az felitta mind a harmatot. Mikor szomját oltotta, így szólt:

– Tudd meg, erdei tündér, hogy pogácsát kell sütnöd a Locholicso-királynak a porrá égett húsból, a Szél-hegyi macska és a holtak országát őrző kutyák szőréből. Ha mindezeket vele megeteted, elhagyja majd királynődet.

– De hol talállok olyan macskát? – kérdezte Lucárka.

– Újhold idején ezen a hegyen tojnak. Várd ki azt az éjjelt, ereszkedj alá az erdőbe, ott megtalálod. Most pedig, nézd, Kesályi, leszakajtom a farkam végét, s neked adom. Húsom felezd el: egyik részét égesd porrá – kell majd a varázspogácsához. Másik részt vidd magaddal, később szükséged lesz rá.

Ana utálta férjét, a Locholicso-királyt, és nyolc fertelmes démon-gyermekét is mélyen gyűlölte. Végzetlen volt, s keservesen sírt, ha arra gondolt,

Megcselekedte a kígyó, és el is tűnt a mogyoró gyökerei között.

Lucárka úgy tett, ahogy a kígyó mondta: újhold idején szállt sziklájáról, s az éji fenyvesekig ereszkedett. Hamarosan meglátta, amint egy macska egy tisztáson fészket kapar magának, és egy tiszta fehér tojást tojik. Lucárka megszólította:

49

– Legyél szerencsés, te kósza éji lélek! El akarom űzni a gonosz Locholicso-királyt, légy kegyes, és adj nekem a szőrödből!

– Szerencsés vagyok bizony, hogy felém fújt a szél, drága Kesályi! Adok, hogyné adnék! – felelt a macska – Kilenc éve, hogy itt e hegyben kóborolok. Ember voltam, s míg éltem, sokat vétkeztem, ezért halálom után büntetésből évekig macska alakban vagyok a havas erdők fogja. Bűneim tojása varázserővel bír, kinyit bármi zárat! Ha felvennéd, és magaddal vinnéd, megszabadulhatnék, nem kellene többé bolyongnom, hanem megtérhetnék a fekete országba. Segíts rajtam, s én is segítek: mutatom neked az utat a holtak kapujához, hol a kutyákat találod.

Lucárka elvette a tojást, a kígyóhús mellé rakta, majd útnak indultak. A macska elvezette őt a fenyves mélységes mélyén nyíló sziklaszorozshoz, melyet látni sehonnan nem lehet, s amely oly szűk és oly meredek, hogy ember azt megközelíteni nem tudja. A szoroson túl egy sötét katlan rejtőzött, annak fenekén egy fekete barlang tátongott. A macska beugrott a sötétségbe, és eltűnt Lucárka szeme elől; nem volt mit tenni, belépett hát a barlangba ő is. Alig tett három lépést, egyszeriben nagy fényesség támadt, és egy csukott, aranyos kapu előtt találta magát, ahol várt rá a macska.

Lucárka tudta már, mit kell tennie: a zárhoz csapta a tojást, mely szétloccsant. Köd támadt ekkor, a kapu pedig szélesre tárult, és dörgő csaholással elébük ugrott a kilenc fehér kutya. A Kesályi elővette a mogyoró-kígyó húsát, és odavetette a nekik. Míg azok ettek, csípett fehér szőrükből, a Szel-hegyi macska lelke pedig visszaváltozott emberré, s betért a holtak országába.

Lucárka Ana palotájába ment, hol egybegyúrta a kígyó porrá égett húsát, a macska és a kutyák szőrét, s ebből pogácsát sütött. Mikor pedig a Locholicso-király ismét királyasszonyánál járt, és lakomát rendezett, asztalára csente a varázszerejű ételt. A démonember-király evett belőle, majd éjjel asszonyával hált, ki tőle így terhes maradott.

Ana kilenc napig vajúdott, mire világra szabadította legszörnyűsebbebb fattyát. Elsőként kígyófarka csattant ki tekergő ostorként szemérméből. Másodikként verdeső teste tolakodott elő, mely egy tollas madártest volt. Harmadikként négy macskafej búj ki anyja kínnal telt méhéből, és velőtrázoan felnyávoztak, negyedikként pedig a rém négy kutyafeje csusszant ki a

fényre, hogy fülsiketítően felvonítsanak. Vergődött és sivalkodott a szörny, mert viselős volt maga is: mindkét nemet egyesítette magában, megtermékenyítette hát öntestét, s nyomban szült ő is, és rémes kölykei is hímnősek voltak, s ugyanígy elleni kezdtek azok is. Úgy futott szét a rémek száz

50 nemzedéke, mint a burján, nyüzsgött tőlük a fekete palota.

Irtózat járta át a Locholicso-királyt, s annyira megrettent fatyától, hogy így szólt királyasszonyához:

– Porontyaid a világ rémségei, asszony! Fertelmes a méhed, világ átka vagy magad is! Én most titeket örök időkre elhagylak! De ezt a törvényt teszem: amíg csak élsz, a locholicsók nem eszik meg a Kesályikat. Cserébe azonban, ha valamely tündéred kilencvenkilenc évet élt, s mindvégig szűz maradt, odaadod nekünk, s mi vele azt teszünk, amit kívánunk! – azzal távozott a fekete várból, és Hold-hegybéli tanyájára vonult.

Ana máig vígasztalan sír, de a Kesályik nem gyűlölik őt, amiért az egyezséget elfogadta, hanem attól kezdve, minden egyes nap leszáll három tündér a sziklaoromról, melyen ülni szoktak, s királynőjük várába mennek, hol balkezüik három-három csepp vérével táplálják őt, hogy soha meg ne haljon.

Az apját elűző démon pedig a Poreszkero, vagyis a Farokkal Bíró nevet kapta, amiért is madárteste egy kígyóéban végződött. Mivel a Locholicso-király a holtak országát őrző kutyák szőréből evett, akit a Poreszkero négy kutyafejével megnyal, dögvésztől hal meg; kit négy macskafeje érint, soha nem lesz már életében egészséges. De ő sarjaival együtt a föld mélyére költözött, és a nagy istennek hála, ritkán jön csak a felszínre.

A NAPRAFORGÓNYIRETTYŰ

A szerencsés hegyeken túl, a Rosszak hegyén is túl, fenn a Mátra-béli Macska-hegyen lakott épp fekete kastélyában Ana, mikor legkedvesebb Kesályija, Lucárka már kilencvenkilenc évig élt, s nem szeretett még férfit. Királynője magához hívatta, és így szólt:

– Lányom, lányom, Lucárka; vért könnyezik a szívem, de most, hogy már ennyit éltél, el kell téged küldjelek, hogy népünket megóvjam. Mától a Locholicso-embereknek adlak, hogy bennünket többé ne bántsanak. Felkínálok neked magad, s ők kedvüket töltötik majd rajtad. De tudd: azért pusztulsz el, hogy mi éljünk. Most eredj, menj a Rosszak hegyére, a Locholicso-király tanyájára!

Lucárka búslakodva ereszkedett lefelé a sziklás hegyoldalon, s megpihent egy sziklaszirten. Ahogy ott ült, így morfondírozott: ha egyszer már sikerült elrettentenie a Locholicso-királyt, ugyan miért ne tántoríthatná el

attól is, hogy ezentúl a Kesályikat sanyargassa? Eszébe ötlött, hogy a föld mélyére rejtőzött Poreszkero, aki riadalmat keltett apjában, halálos, pusztító erővel bír. De mivel nem tudta, merre keresse, elindult a Tűz-király birodalmába, hogy tőle kérjen segítséget. A Tűz-király föld-anya belsejében él, mivel igen fázékony. Lucárka lehatolt hát egy mély barlangba, melynek fenekén megtalálta a tűzkőből emelt várat. A legbensőbb kristályteremben a király elé lépett.

51

– Nagyerejű Tűz-király, környörülj rajtam, bujdosó Kesályin, és mond meg nekem, hol találok birodalmadban a rettentő Poreszkerót?

– Tudom, mi a szándékod, szerencsétlen tündérlány, és segítek neked a démont kiszabadítani, mert fivéremet, a Hold-királyt, ki ott-hont ad a rémséges Locholicso-királynak, nem szívlelem. Menj vissza a föld felszínére, e hegy déli oldalára, mert az alatt szunnyad a rém. Én egy lángocskát küldök majd neked a föld alól. Ott, ahol a láng megjelenik, a föld gyomrában egy forró tó van, abban él a Poreszkero összes szűznemzett sarjaival. Ha ott felette a sziklákat kibontod, a démon feljön majd a felszínre.

Úgy is lett, Lucárka a láng fölött eltolta helyükről a sziklákat, s alig hogy ásni kezdett, a forró tó a felszínre ömlött, kiokádta magából Poreszkerót és az összes fertelmes démon-gyermekét. Mikor a Poreszkero megpillantotta Lucárkát, négy macskafejével így sivalkodott:

– Miért eresztettél szabadon, Lucárka?

A Kesályi így felelt:

– Poreszkero! Apád undorodik tőled, és nagyon gyűlöl! Anyádát folyvást sanyargatja, s most rám is fáj a foga! Nem tűrhettem tovább, kiengedtelek, hogy bosszút állhass!

A démon kutyafejei így vonyítottak:

– De tudod-e hol van apám?

– Tudom, azon a Hold-hegyen!

Ahogy megmutatta, Poreszkero és sarjai kúszva-tekeregve szerteözlöttek a vidéken, de nem csak a locholicsókat keresték, hanem válogatás nélkül dögvészt bocsátottak az emberekre.

Akkoriban a cigányoknak is volt királya: Jivono, az aegiptus herceg. Ez a derék király egy éjjel a sátrában álmot látott: sintérek ástak mély gödröket szerte az országában. Másnap Jivono hívatta varázslóasszonyát, hogy fejtse meg álmát. A vénasszony elmondta, hogy a régiektől úgy tudja, az ásás betegséget és bánatot jelez, a gödör pedig halált. Alig hogy ezt kimondta, hírnökök szaladtak Jivono elé, és tudatták vele, hogy dögvész ütötte fel a fejét a birodalomban. A jószívű király nem szívlelhette, hogy népe és barmai ezrével halnak, ezért azonnal elindult sátrából, hogy megkeresse a dögvész okozóját, és véget vessen a pusztulásnak. Hosszan kóborolt szerte az országban, de nem

találta a betegség forrását. Tanácstalanul kóborolt a havasok fenyveseiben, amikor egy hideg patak túlsaján megpillantotta a búslakodó Lucárkát, és azonnal beleszeretett.

– Miért búslakodsz, erdei szép tündér? – szólította meg Jivono.

52

– Mert dögvészt bocsátottam az ártatlan emberekre – válaszolt

Lucárka, és töviről hegyire elbeszélte mindent. Jivono nem tudott haragudni a gyönyörű Kesályira, hanem kedves szavakkal vígasztalta őt.

– Ne búsulj szép tündér, megbocsájtanak neked az életben maradtak s a holtak! Én pedig megfogadom, hogy haláломig védelmezni foglak, szembe szállok a Locholicso-királyal is!

Felmelegedett a szép Jivono jószágától Lucárka szíve – szerelembe esett ő is. Oly forrón csókolták egymást, hogy elolvadt körülöttük a hó, és holdviolet bújta ki a földből. Azon az éjjel együtt háltak a virágos tisztáson.

De jaj! A hajnali sötétben locholicsók lopóztak melléjük, és hangtalanul elragadták Lucárkát az alvó Jivono mellől, és magukkal hurcolták a Locholicso-király tanyájára. Amikor Jivono felébredt, így szólt magához: “Fel kell keresnem a Szél-királyt, ő mindenről tud, ami a hegyein történik, így bizonytal tudni fogja, hová tűnt szerelmem, Lucárka.” Elindult hát fölfelé, meredek szurdokokon, jeges köveken és hófödte sziklákon át a havasok csúcsán álló Szél-király váráig. Belépett, és így szólt:

– Hatalmas Szél-király, úgy jöttem hozzád mint testvérhez, hisz király volnék magam is. Hallgasd meg kérésemet!

– Szerencséd van cigány-király, hogy felebarátodnak szólítottál! – dörgött a Szél-király. – Tudom, mi járatban vagy, ezért elmondom neked: Lucárkát a gonosz Locholicso-király raboltatta el, és rabláncra verette, hogy az idők végéig kínozhassa őt.

– Segíts hát, jó király, hogy visszakaphassam a tündér-feleségemet!

– Én neked nem segíthetek – válaszolt a Szél-király –, mert a Locholicso-király tanyája már gyűlölt fivérem, a Hold-király birodalmában van, nekem ott hatalmam nincsen.

– Akkor én magam szabadítom meg! – vágta rá a bátor cigány-király.

– Bátor és erős vitéz vagy, Jivono, de egyedül nem győzedelmeskedhetsz a Locholicso-király felett. Hanem tudd meg, a dögvészt okozó fenévad a Locholicso-király gyermeke, akit ez utál, s akitől maga is menekül, mert ha az utolérné, őt is elemésztené. Tartóztasd fel a démonember-királyt, hogy szörnyeteg fia utolérje, és elpusztítsa – úgy visszaszerezheted asszonyodat. Én érted már csak annyit tehetek, hogy megmutatom az odavezető utat – erre fűjt egyet a Szél-király, és így folytatta – ha ez a fuvalatot követed, és mérs amerre visz, megtalálod a Locholicso-király tanyáját.

Jivono megköszönte, és útnak indult.

Ahogy a szellőt követve aláereszkedett a havas hegyből, egy kiszárat patakmederben haladt előre, s közben így énekelt:

*Havasi kis patak,
Friss vize kiapadt,
Csak a tavaszt várja,
Akkor zúg az árja.*

*Tőled rózsám távol
Sírok, mint a zápor;
Sír most mindkét szemem
Érted, szép szerelmem.*

53

Új Forrás 2017/7 – Kéle Fodor Ákos: A szívvége
Cigány újmesék

De egyszercsak elakadt száján az ének! Mert különös nagy csudát látott! Valami hevert előtte a mederben. Távolról embernek nézte, de amint közelebb lépett, látta, hogy nem ember az, mert félig állatt: az erős férfitesten vörösszőrű kutyafeje volt meg kutyalábai – és a teste úgy meg volt szaggatva, hogy vérebe fagyva feküdt ott, szaporán lihegve, kutyamód kilógott a nyelve a szájából.

– Halálos sebet kaptam, nemes vándor, mit pár csepp emberi vér gyógyíthat csak meg! – szólította meg Jivonót a haldokló teremtmény – Ha volna szívedben annyi irgalom, hogy kezedből pár cseppet a szájába csöppentenél e döglődő kutyának aki vagyok, jóért jóval fizetnék.

Jivono megszánta a szörnyet, nem habozott, megvágta kezét, és inni adott neki. Ez azonnal erőre kapott, vére nyomban felszáradt.

– Kit köszönhetek tebenned, derék jótevőm?

– Jivono vagyok, az aegiptus herceg, a cigány- király. És miféle teremtménye vagy te az istennek, te szegény szerencsétlen? – kérdezte szánakozva Jivono.

– Dsiuklánus vagyok, ember-kutya. Lalácsnak hívtak, amíg ember voltam. Forrón szerettem egy cigánylányt, és egy holyipi, egy boszorkány el akart engem csábítani tőle, de én kitarítottam kedvesem mellett.

És Lalács elbeszélte, hogy amikor tombolt körülöttük a dögvész, felkerestek egy varázslóasszonyt. Lalács arra kérte, hogy védje meg az ő cigánylányocskáját. Az asszony fatáblácskát készített, melyre a Poreszkeró ábrázatát véste fel égetett tűvel, hogy ez megóvja majd a lányt. De jaj! Amiért Lalács nem viszonzta szerelmét, a holyipi bosszúból ellopta a lánytól a fatáblácskát, őt pedig dsiuklánussá változtatta. Lalács rémületében elbujdokolt, s csakhamar rátalált övéire a havasokban.

– Kéőbb megtudtam – mondta Lalács –, hogy kedvesemet felfalta a dögvész, s én akkor elhagytam a többi ember-kutyát, és azóta a holyipi szagát

követem. És most, mikor már nagyon közel éreztem a boszorkányt, locholicsoúk leptek meg, csak akkor hagyták abba tagjaim marcangolását, mikor halottnak tettettem magam. De te megmentettél; s meglásd törleszteni fogok!

De mondd, te mi járatban vagy ezen a felperzselt tájon?

54 Jivono elbeszélte, hogy a Locholicso-király fejéért megy, s hogy szerelmét megszabadítsa.

– Ej, nemes cigány-király! Jóság van a szívedben bölcsesség helyett! Jobb a halandónak nem küzdenie a démon-emberekkel! A Kesályi most már őket illeti! Fordulj meg, sirasd el szerelmed, s térj haza, öregedjél meg béke-ségben.

De Jivono eltántoríthatatlan volt; elköszönt Lalácstól, és folytatta útját.

Ahogy az útmutató fuvallatot követte, és a kiszáradt meder végén a völgybe ért, egyszer csak mi történt! Szétszakadt előtte a föld, megnyílt a kő, és tekeregve kimászott belőle Poreszkero egyik gyermeke: a Csuma! Dühöngve közelített Jivono felé, de mielőtt a cigány-király kardjáért nyúlhatott volna, a démon reáköpte izzó nyálát, és visszacammogott a föld hasítékába, ami rövest be is zárult mögötte.

Hej, nagy bajban volt most már Jivono! Mert a pestist köpte rá a Csuma! Azonnal láza lett, orra vére eleredt, a földre rogyott, és érezte ahogy parázslanak a növekvő tályogai.

Meg is halt volna azon a szent helyen, ha fel nem bukkan Lalács, a dsiuklánus.

– No, nem jutottál messze, derék Jivono! – szólította meg mosolyogva az ember-kutya. – Látom elbánt veled a Csuma! De ne félj, amiként a te véred gyógyír nekem, az én veres szőröm varázsszer a te betegségedre!

Kitépett egy csomót bundájából, vörös fonallal körülkötötte, és Jivono tályogjára szorította, majd így szólt:

– *A szent anya felment a hegyre, folyt a vér a testéből. Jött a Csuma, s fel akarta nyalni, de egy tündér az égből vörös fonalat dobott le, és a szent vért felhúzta. A Csuma bosszankodott és kiköpött és jött a pestis.*

Ekkor fogta a kicsiny szörkékét, a fák közé szökkent, s az egyik ágra kötötte, majd így kiáltott:

– *Gyere Csuma, itt van van a seb, edd meg, de vedd el a fájdalmat!*

Megropogott ismét a föld felszíne, keresztülkúszott a nyíláson a démon, megszagata a fát, és ágastul vitte magával a dsiuklánus szörét. Recsegett a hegyoldal, ahogy visszatuszakolta belé magát a szörny. Eltűnt, mintha ott se lett volna.

Jivono hamar magához tért, és megköszönte barátjának, hogy megmentette az életét.

– Ne köszönd, király! – szólt Lalács. – Megtenném százszor is, de nem tudom! Kicsiny fattya ez a Poreszkerónak! Ha vele találod szembe magad, én

már többé nem segíthetek. Ezért most jól figyelj. Meg kell szerezned a fatáblát a holyipitől, mert csak az védhet meg a dögvész urától! Haladj tovább e mederben, a völgy túlfelén már a Locholicso-király birodalma kezdődik. Ott egy szűk horhost találsz majd, azt kell követned az erdő gyomráig, ahol megleled majd a holyipi tanyáját.

55

Jivono megköszönte Lalácsnak az útbaigazítást, és egy pillanatilag sem habozott, útnak indult. Elhagyta a Szél-király útba igazító fuvaltatát, és követte a horhost, ami egyszer csak egy kis katlanba torkollott. Megpillantott ott egy hegyoldalba vájt putrit, az volt a holyipi tanyája. A boszorkány már várta őt:

– Ki vagy, ki ide jöttél, hol senki se jár?

– Jivono vagyok, a cigány-király.

A holyipi így folytatta:

– No, te király, lássuk milyen ember vagy! Tudsz-e mesélni?

– Tudok egy igaz mesét – de ha nem hiszed el, nekem kell adnod valamit!

– Nincs olyan, mit el ne hinnék! Áll az alku!

– Rendben; adom hírként és meseként: élt egyszer egy derék cigánylegény, kinek volt egy szerelme, egy gyönyörű cigánylány. De ez a legény olyan szép volt, hogy szemet vetett rá egy asszony.

– Nincs ebben semmi hihetetlen, minden családban megesik!

– Igen ám, de nem akármilyen asszony volt ez!

– Hát, milyen?!

– Egy holyipi volt! Mert hosszú idő óta tanulta már a gonosz varázslatokat egy démontól.

– Ezt is elhiszem – van olyan!

– Ez a holyipi el akarta rabolni a legény szívét, ezért hízelkedni próbált neki. De a legény igaz szívvel szerette lányocskáját, nem engedett a gonosz csábításának. Hanem egy napon feldúlta a világot a pestis.

– Ahogy épp most történik – igaz ez is!

– A legény féltette szerelmét, és egy varázslóval bűvös fatáblát csináltatott, ami megvédi viselőjét a dögvésztől. De bosszúból a holyipi ezt ellopta!

– Nahát!

– Igen ám, de kétfelkezes volt a holyipi, és hazafelé repülve elvesztette, s mivel még varázslattal se találta, démon-mestere azzal büntette, hogy erejét tőle visszavette.

– Egy holyipi sem ügyetlen! Megvan a fatáblácska!

– No, boszorka, nem hitted el a mesét – nekem kell adnod a táblácskát!

Felkacagott erre a holyipi!

– Nem vagy szerencsés, királyocska! Odaadtam a Locholicso-királynak, ki érte egy Rossz-gyermekét mesteremül adta!

– Látod, te gonosz, nincs nálad a fatáblácska, tehát elvesztetted – mégiscsak igaz mesét mondtam! S ha arra sem elég a varázserőd, hogy ezt előre láttad volna, bizony elhagyott téged a mestered!

– Ki délelőtt eb, délután kutya! Légy örökre az, mi vagy: koszos
56 kutya! – s hirtelen Jivono feje fölé röppent, és leköpte őt.

Nagy fájdalmat érzett tagjaiban, mire karjai és lábai fekete szőrt eresztettek, keze manccsá görbült, feje pedig feketekutya-fejjé változott. Felvonyított, és iszonyattal vegyes kétségbeesésében futásnak eredt, keresztül a horhoson és a völgyön, vissza a havasokba, hogy felkeresse a többi szerencsétlen sorsú dsiuklánust. Ahogy vágatott át a rengetegen, leszakadt róla királyi ruhája egészen, s már csupasz ember-kutyaként állott az övéi elé. Így szólt ekkor:

– Lalács, segítőm, s testvérem immár! S ti is falkatársaim! Még egyszer segítsetek rajtam! A táblácska nincs már a holyipinál, mert a Locholicso-király nyakában függ! Jöjjetek velem, vitéz kutyák, esküdt ellenségei a locholicsóknak, ütközzünk meg a démonokkal, hogy elpusztítsuk királyukat!

Nem kellett kétszer kérnie, a derék dsiuklánusok vele tartottak a verekedésbe. Összesereglettek mind egy szálig, és a Rosszak hegye alá vonultak. Jivono csaholására megrohanták a locholicsók seregét, és szörnyű csata vette kezdetét. A torz szülemények darabokra szagatták és ették egymást, hogy a hegyoldal fekete lett a vértől.

Jivono meglátta a hegy tetején a Locholicso-királyt, a Locholicso-király nyakában a fatáblácskát. És egy sziklaeresz alatt láncraerve megpillantotta szerelmét, Lucárkát is. Rögvest téptni-törni kezdte a locholicso-katonákat, s keresztülverekedte magát az ütközeten, és a démonember-király elé állt.

– Te szennyes Locholicso-király! – ugatta Jivono – Tudom, hogy vártál már reám! Meg kell nekünk vívni! Aki az erősebb, legyen azé Lucárka és a fatáblácska!

– No, te ember-kutya! – ordította a Locholicso-király – Lássuk mit bírsz!

És a csata forgatagában birokra keltek.

Mialatt ők a hegytetőn bírkóztak, a hegy körötti falvakban mind kitért a dögvéz, a seregnyre szaporodott Poreszkero-fattyak annyira elárasztoták a vidéket, és egészen körbefogták a hegyet. Mikor minden élőt és holtat felnyaltak, Poreszkero és gyermekei nagy ricsajjal megindultak felfelé a hegyen.

Jivono fekete mancsaival megragadta a Locholicso-királyt, és térdig a földbe vágta. De a démon-király se volt rest: szőrös karjaival derékig vágta a földbe a kutya-Jivonót.

De ekkor már dörgő sivalkodással mászott fel Poreszkero, és az ő szörnyűséges serege, hogy a hegyoldal egészen elsötétült a sok tekergő rémtől.

Megrettentek ettől a dsiuklánusok, és erősen csaholni kezdtek. Oda-
kapta fejét Jivono is, s benne is megdermedt a vér. S amint a derékig a szik-
lába szegezve a betegség-démonok seregét nézte, a Locholicso-király katonái
körészökkentek, és leszaggaták egyik karját. A cigány-király akkorát
vonyított, hogy áthallatszott az ütközet zaján. És látta már: rajtuk van 57
a betegségi démonok serege, és választania kell. Vagy várandós szer-
relmét szabadítja ki, vagy a Locholicso-király nyakából tépi ki a táblácskát,
hogy elnyelhesse a Poreszkero. Mert letépett karral, derékig a földbe te-
remtve a kettőt megcselekedni már nem lehet.

Már a sziklaeresz alatt vonaglottak a Rosszak, és Jivono nem
állhatta, hogy várandós szerelmét halni lássa, ezért kiugrott a földből,
és Lucárkához szökkent. Nem bánta, hogy fogai törnek, egyetlen ha-
rapással eltépte a Kesályi láncait, megmaradt kutyakarjába vette, és
egyetlen szó nélkül a távolba hajította – a szép tündér a szomszédos
Macska-hegyre repült. Jivonót elérték alulról a Rosszak, felülről a lo-
cholicsoók markolták meg, hogy a cigány-király véresen kettébesza-
kadt. A teste meg azonnal eltűnt a földben. Nagyot csaholtak bajtársai
ismét, és tépetten, sebesen, menekülőre fogták a dolgot.

A Poreszkero lihegve a Locholicso-király fölé magasodott, ez
pedig felmutatta fatáblácskáját, egészen gyermeke kutya- és macs-
kafejei orrába nyomta. A Rossz ettől megjuhászodott, és fattyaival
együtt visszavonult. A Locholicso-király tépázott seregével azon az
estén sötét dialdalt ült.

Lucárka pedig hasogató bánatában a Macskák hegyén elbujdo-
kolt, ahol hamarosan megszülte Jivono gyermekét. De miként az a
gyermektelenségre ítéltetett Kesályikkal történik, ha szerelmüktől
magzatuk fogan, a gyermek hamarosan meghalt, s Lucárka egyedül
maradt. A gyermek halála elől a legmagasabb havasokba menekült, a
szakadék szikláira ült, és kínjában megszagata ködlő haját. Megszánta őt a
Szél-király, és szellőt küldött e kitépett selyem hajakra, hogy ökörnállá válva
mérföldekre szertehordja messze vidéken. Ezidő óta gyűjtik ezt a gyermek-
telen, de gyermekre vágyó cigányasszonyok, hogy hitvesükkel együtt elfo-
gyasszák növvő Hold idején, mondván:

*Fonjatok, fonjatok, Kesalyik,
Amíg újra víz csörgedezik a patakokban!
Meghívunk benneteket
A gyermek keresztelőjére,
Ha a piros szerencsefonalat
Megfontátok, megfontátok
A gyermeknek, akit elnyerünk
A ti gyelmetekből, ti Kesalyik.*

Lakott a közeli falu végében egy szegény cigány kovács meg a felesége, akiknek már régóta nem volt gyermekük. Azon az őszi napon messziről hallották a véres csata zaját, s amikor véget ért a dögvész, és Lucárka megtépte haját, a szegény asszony gyűjtött az ökönyálból, s a Kesályikhoz imádkozva
58 megették férjével. És a szegény asszony azon az éjjelen terhes maradt. Megtudták ezt Luckárka testvérei is, és vörös szerencsefontalat fontak a gyermeknek, és láss csudát! Valóban: kilenc hónap múlva a kicsiny fiúcska (mert fiú fogant az asszony méhében) vörös csíkokskával a nyakán jött a világra. Innen tudták a sors tündérei, hogy a gyermek a Kesályik pártfogoltja, s boldog és szerencsés lesz egész életében.

Eljött hát álmában a cigányhoz Matuja, a sorstündérek istennője, és így szólt a férfihez:

– No, te szegény kovács, halld, amit mondok: gyermeked élete szerencsés lesz, mert megáldom őt a zene és a dal művészetével. És te fogod megcsinálni azt a csodálatos szerszámot, melynek megszólaltatásával boldogokká tehetitek magatokat és mindenkit, akiket csak akartok! Íme, ilyen legyen a bűvös szerszám. A dsiuklánusok halálukban mind napra néző virággá lesznek ott, hol eltűnnek a földben. Nyárra a hegy oldalában ilyen virágok nyílnak majd. A cigányok királya is ott fekszik közöttük – övé lesz a legszebben sárgálló virág. Az ő teste legyen a szerszám teste: szakajtsd le, s végy belőle két arasznyi szárrészt, lehántott háncsából pedig két húrt feszíts reá. Hajlott vesszőcskéből és háncsból vonót is készíts hozzá. Ha elkészültél vele, újra eljövök majd hozzád.

És lássatok csudát! A következő évben, azon a helyen, ahol a halott Jivono teste eltűnt a földben, egy gyönyörű napraforgó nőtt. És minden elesett dsiuklánus teteme fölött is – ahol a hegyoldal korábban fekete volt a vértől, most sárgán virított. Kiment oda a kovács, és szakajtott a legszebben sárgálló napraforgóból, és nekilátott a kis muzsika elkészítésének. Napokig dolgozott rajta, mire elkészült, de elégedetlen volt vele, ezért össze is törte. Ám a kudarc nem szegte kedvét, s végül a kilencedik napon már pontosan olyan lett, mint amilyet álmában leírt neki Matuja. Akkor végre boldogan, elégedetten hajtotta álmokra a fejét.

Éjjel, mialatt aludtak, egyszer csak világos lett a putri. Matuja jelent meg ismét, de már nem álomként, hanem igaz valójában. Szájához emelte a napraforgómuzsikát, és reá kacagott, aztán sírni kezdett, hogy könnyei belefajtak a kis szárba. Akkor aztán azt mondta a kovácsnak:

– No, szegény cigány, ebből a kóróból lett a hegedű, mely az emberek hol vidámmá, hol szomorúvá teszi majd. Ha kiszáradt, add gyermeked kezébe, nyálazd meg a szálakat, hogy húzza rajtuk végig a kis vesszőt.

Az apa úgy is tett: a csöpp gyermek kezibe adta, ez húzta a vonót, s kizsongtak a kis nyirettűből a dalok, melyek hol elbúsítják, hogy felvidítják

az emberek szívét. Ahogy nap nap után egyre szárazabb lett a kóró, egyre szebben muzsikált a kicsiny gyermek.

Fenn a zord havasokban Lucárka minden nappal egy zabszemnyit vesztett a magasságából – egyre törpébb és törpébb lett. És azon a napon, amikor kicsiny cigánygyermek kezében felcsendült az első hegedűszó a világon, egészen eltűnt a föld színéről.

59

Máig előfordul, hogy a botlót napraforgószárral járjuk, a gyerekek meg elcsenik, és hegedűt készítenek belőle.

Itt a vége, fussatok véle.

¹ Meséim olyan valós Kárpát-medencei – ám főképp erdélyi sátoros cigányoktól a XIX. század második felében gyűjtött – cigány mitológiai elemekből, hiedelmekből és balladákból épülnek fel, melyeket a cigányság a maga mesélési kultúrájában később nem örökített tovább, így nem őrzött meg.

